Ochrana velkých šelem na Slovensku a v EU

Výskyt velkých šelem v ČR závisí na přímé ochraně jádrové populace na Slovensku a v Polsku. Na Slovensku patří vlk, rys a medvěd mezi chráněné druhy. Každoročně je **ale** povolován lov medvědů od 1. června do 30. listopadu a vlků od 1. 11. do 15. ledna. Rys je celoročně hájen. Od roku 2003 platí dohoda mezi ČR a SR o celoroční ochraně vlků v pohraničí – tzv. migrační koridor.

V rámci EU byly v roce 1988 zpracovány akční plány (plány péče) pro ochranu rysa, vlka a medvěda v Evropě. Jednotlivé státy zpracovávají Národní plány. Přijatý dokument klade důraz na koordinaci národních plánů při společné ochraně těchto šelem.
V Evropě jsou také rys, vlk a medvěd chráněni tzv. Bernskou úmluvou, zahrnující ochranu volně žijících živočichů a jejich stanovišť. Ve všech státech jsou tyto šelmy vyhlášeny jako chráněné druhy.

Náhrada škod

Škody způsobené velkými šelmami jsou hrazeny dle zákona č.115/2000 Sb. a dalších doplňujících předpisů. Tyto škody jsou hrazeny prostřednictvím krajských úřadů.

Dokumentace

K vyhodnocování pozorování zvířat a pobytových znaků potřebujeme provádět kvalitní dokumentaci. Spolehlivá identifikace šelmy je někdy možná pouze tím, že je k dispozici více důkazů. Přítomnost šelmy poznáme podle stop, podle způsobu ulovené kořisti, trusu a dalších znaků. Přímo v terénu provádíme sádrové odlitky stop, které slouží k dokumentaci a pak jako názorná ukázka na přednáškách.

Pokud zjistíte přítomnost rysa, vlka nebo medvěda, je důležité podat informace na příslušnou správu národního parku, chráněné krajinné oblasti nebo nevládní organizaci, která se touto činností zabývá.

Vydáno v rámci programu Českého svazu ochránců přírody „Ochrana biodiverzity“, podpořeného Lesy České republiky, s.p., a Ministerstvem životního prostředí. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska Ministerstva životního prostředí.

http://biodiverzita.csop.cz

ÚVR ČSOP, Michelská 5, 14000 Praha 4,
tel.: 222 516 115, e-mail: info@csop.cz,
www.csop.cz

Text: František Šulgan, Dana Bartošová, Michal Šulgan, Vladimíra Šulganová
Kresby: © Ludvík Kunc
Fotografie: Michal Šulgan, František Šulgan, Karel Brož
Grafické zpracování: sumec+ryšková
Tisk: Proprint
2015

Ministerstvo životního prostředí

Generální partner programu
Ochrana biodiverzity

Ochrana velkých šelem v ČR

Motto:
„Vzdálí-li se lidské srdce od přírody, zatvrdí se. Nedostatek úcty k tomu, co roste, co je živé, rychle povede také k nedostatku úcty k lidem“
Stojící medvěd z kmene Lakotů

Medvěd hnědý *(Ursus arctos)*

Medvěd hnědý obývá horské zalesněné oblasti. Obvykle bývá tmavě hnědého zbarvení a dospělý jedinec může vážit až 350 kg. Samci jsou větší než samice. Medvěd je zvíře placheé a samotářské, člověku se raději vyhne. Přes zdánlivou neohrabanost se dokáže i v obtížném terénu pohybovat tiše, lehce a rychle. Má výborný čich a poměrně dobrý zrak a sluch. Umí šplhat na stromy a dobře plave. Je činný zvláště za soumraku a v noci. Velikost teritoria je podle dostupnosti potravy 10–30 km^2. Medvěd je všežravec. Jeho jídelníček tvoří převážně rostliny, lesní plody, ovoce, oves, požírá i měkčí části stromů. Vybírá mravence, včely, obratně loví ryby a zvláště miluje med. V lese působí jako „zdravotník“, který loví slabší kusy zvěře a požírá uhynulá zvířata. Od lidských sídel se drží v dostatečné vzdálenosti, ale když se mu naskytne příležitost, nepohrdne ani hospodářskými zvířaty a odpadky. Zimu medvědi přečkávají v brlozích. V lednu nebo v únoru zde medvědice rodí 2–3 mláďata. V období, kdy se o ně stará, může být člověku nebezpečná. Medvěd útočí pouze v případě, že se cítí ohrožen, když je podrážděný nebo raněný. Mezi pobytové znaky medvěda patří stopy, trus, značení teritoria, zbytky kořisti, známky po hledání rostlinné a živočišné potravy nebo hlasové projevy.

Výskyt v ČR: Beskydy, Bílé Karpaty

Statut ochrany

Ochrana přírody:
Zákon č. 114/1992 Sb., Prováděcí vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb.
Zvláště chráněný, kriticky ohrožený druh.
Myslivost:
Zákon č. 449/2001 Sb., Prováděcí vyhláška MZe ČR č. 245/2002 Sb.
Medvěd hnědý patří mezi zvěř, kterou nelze lovit.

Vlk obecný *(Canis lupus)*

Vlk je největším představitelem psovitých šelem. Karpatští vlci dosahují výšky 80 cm a hmotnosti až 65 kg. Zbarvení letní srsti je plavé s narezavělým odstínem, zimní srst je převážně šedá. Vlk má vysoké nohy a svěšenou oháňku. Má širokou hlavu, krátké špičaté uši a šikmé žluté oči. Jedním z typických rysů vlka je život ve smečce. Vlčí smečka potřebuje dostatek prostoru. Její teritorium může být velké až 400 km^2. Smečka má nejčastěji 5–7 členů, ve které dominují nejsilnější vlk a vlčice – tzv. alfa-pár a vládne zde přísná hierarchie. V jednom vrhu se obvykle v březnu a dubnu rodí 3–7 vlčat. Hlavní potravou pro vlka jsou jeleni, srnci, divoká prasata a drobní savci. Výskyt je významně ovlivněn dostatkem potravy. Vlci jsou velmi přizpůsobiví a dovedou se bez problémů pohybovat i v blízkosti lidských sídel. Příležitostně vlk napadá i domácí zvířata (nejčastěji ovce). Mezi pobytové znaky vlka patří stopy, trus, značení loveckého teritoria, zbytky kořisti nebo hlasové projevy.

Výskyt v ČR: Beskydy, Šumava, Kokořínsko, Severní Čechy

Statut ochrany

Ochrana přírody:
Zákon č. 114/1992 Sb., Prováděcí vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb. *Zvláště chráněný, kriticky ohrožený druh.*
Myslivost:
Zákon č. 449/2001 Sb., Prováděcí vyhláška MZe ČR č. 245/2002 Sb.
Vlk patří mezi zvěř, kterou nelze lovit.

Rys ostrovid *(Lynx lynx)*

Typickým biotopem rysa je oblast nejvyšších horských vrcholů, kde dává přednost strmým, špatně přístupným odlehlým terénům. Tato statná kočka s délkou těla do 110 cm, s vysokýma nohama a krátkým, jakoby uťatým ocasem má na hřbetě rezavohnědou nebo šedožlutou srst s více či méně výraznými hnědočernými skvrnami. Středem hřbetu se táhne podélný tmavý pás. Ocas je na konci černý. Břicho bývá světlejší až bílé. Hlavu má kulatou a na lících se srst protahuje v tzv. licousy. Na konci ušních boltců jsou tmavé štětičky. Průměrná hmotnost jedinců karpatské rasy je 25 kg. Rys má vynikající zrak a sluch. Dobře šplhá a rychle běhá. Páření rysů probíhá v únoru až březnu. Samice rodí 1–4 mláďata, o která pečuje asi rok. Sourozenci po opuštění matky často ještě nějakou dobu žijí a loví společně. Potravou rysa je srnčí zvěř a drobní živočichové, výjimečně zvěř jelení. Rys žije samotářsky, teritorium samce zahrnuje teritorium 2–3 samic. Rozloha teritoria závisí na množství potravy a loveckých schopnostech rysa. Může být 10–50 km^2, ale i mnohem větší. Rys je typicky lesní zvíře. Mezi pobytové znaky rysa patří stopy, trus, značení teritoria, zbytky kořisti nebo hlasové projevy.

Výskyt v ČR: Beskydy, Šumava, Pošumaví, Jeseníky, Český les, Blanský les, Brdy, Českomoravská vrchovina, Krkonoše, České Švýcarsko, Jizerské hory, Broumovsko

Statut ochrany

Ochrana přírody:
Zákon č. 114/1992 Sb., Prováděcí vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb.
Zvláště chráněný, silně ohrožený druh.
Myslivost:
Zákon č. 449/2001 Sb., Prováděcí vyhláška MZe ČR č. 245/2002 Sb.
Rys ostrovid patří mezi zvěř, kterou nelze lovit.